

В умовах обмеженості ресурсів влада обережно ставиться до видатків. Усі вільні кошти спрямовуються на оборону. Скоротилися всі капітальні видатки, їх спрямували у резервний фонд. Крім того, не фінансуються видатки розвитку і в обмеженій кількості – поточні та захищені видатки. Кошти витрачаються на оборону, виплату пенсій, зарплати бюджетникам та обслуговування державного боргу

Як бачимо, витрати державного бюджету перевищують його доходи. Бюджетний дефіцит, що викликаний скороченням надходжень до бюджету й зростанням витрат з бюджету, є одним з головних чинників інфляції.

Розуміємо, що економіка відіграє важливу роль в протидії агресору, а здатність держави фінансувати оборону та інші сфери прямо залежна від швидкості її відновлення.

Складно передбачити, скільки підприємств невдовзі відновлять роботу, адже війна триває.

Інформаційні джерела:

1. Державний бюджет. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/> (дата звернення 01.11.22).

УДК 336.71

В.С. Гаврилюк, здобувач фахової передвищої освіти (*ХФКК ХКТЕІ, Хмельницький*)

Ю.М. Нікольчук, канд. екон. наук, доц. (*ХКТЕІ, Хмельницький*)

МОНЕТАРНІ ВАЖЕЛІ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІКИ

Монетарну політику трактують як політику держави, через яку уповноважена державою інституція контролює обсяг пропозиції грошей з метою встановлення цінової стабільності, сприяння економічному зростанню, дотриманню рівня безробіття населення на низькому рівні. Монетарна політика може бути стимулюючою (експансивною) у разі пом'якшення монетарних умов, зазвичай, зниження відсоткових ставок (або ж збільшення темпів зміни пропозиції грошей понад усталений рівень). Експансивна політика використовується для подолання рецесії, оскільки призводить до зростання сукупного попиту, таким чином стимулюючи економічне зростання та знижуючи рівень безробіття. В звичайний час подібна

політика призводить до прискорення інфляції. Стримуюча (рестриктивна) політика зазвичай використовується задля уповільнення інфляції через протилежний стимулюючий політиці, а саме охолоджуючий вплив на економічне зростання. Іншою основною складовою державної політики є фіскальна політика, що проводиться Урядом та складається з двох її напрямків – податкової (види та норми податків), а також бюджетної політики (політика видатків).

Класичний набір інструментів монетарної політики включає процентні ставки, нормативи обов'язкових резервів для банків та операції на відкритому ринку. Зазвичай НБУ сьогодні використовує два перші інструменти з класичного набору. Всі процентні ставки за пасивними та активними операціями Нацбанку (тобто коли регулятор залучає кошти від банків та їх рефінансує) прив'язані до облікової ставки, яку НБУ регулярно змінює в межах генеральної стратегії інфляційного таргетування. Ці ставки встановлюють орієнтири для вартості грошових ресурсів на ринку та з певним часовим інтервалом впливають на рівень ставок за депозитами й кредитами банків. Вищий рівень процентних ставок допомагає вгамувати інфляцію. Проте небажаною жертвою в цьому контексті може стати банківське кредитування та економічний розвиток загалом. Нижчий рівень процентних ставок надає можливість штучно пришвидшити інфляцію. Логіка НБУ полягає в тому, що для України визначений нормальний рівень інфляції в діапазоні 4-6%. Залежно від відхилення фактичних інфляційних показників від цієї цілі, центральний банк робить монетарну політику більш жорсткою (підвищує ставку) чи м'якою (знижує ставку). Це виглядає просто в теорії. Однак в реальності існує багато чинників, які впливають на розміри процентних ставок в економіці [1].

Функцією центрального банку в царині монетарної політики є не тільки встановлення базової ціни грошей (як інструмента досягнення цінової стабільності), але й підтримка та розбудова самого трансмісійного механізму монетарної політики. Ринки кредитування, депозитів, фондового ринку є складовими механізму монетарної трансмісії. Тому їх розвиток не повинен залишатися без уваги центрального банку для помітного впливу монетарної політики на інфляцію товарних ринків. Для досягнення інфляційних цілей у середньо- та довгостроковій перспективі важливо не тільки сприяти ефективному фінансовому посередництву, але й приділяти увагу питанню розвитку цільового кредитування для підтримки тих сфер економіки, для яких доступність до банківських кредитних ресурсів на загальних підставах є проблематичною (включаючи проекти, що

здійснюються за ініціативи держави). Формування здорового попиту та пропозиції грошей, підкріплених виробництвом товарів і послуг, розвиток конкурентних виробництв забезпечуватимуть надійну основу для стабільності обмінного курсу та інфляції [2].

Не менш важливим у контексті монетарного стимулювання економічного розвитку залишається і стабільність самої банківської системи. Небезпека розгортання кризових явищ у банківському секторі безпосередньо пов'язана зміною структури банківських активів, урізноманітненням банківських операцій, появою усе нових фінансових інструментів, що нарівні із зовнішніми та внутрішніми ризиками ведення бізнесу потребує максимізації зусиль банківського менеджменту щодо забезпечення фінансової стійкості банків та формування належного рівня довіри до банківського сектору з боку вкладників, кредиторів та інвесторів. Адже національні банківські системи не є нині замкненими структурами, будучи невід'ємним елементом фінансової інтеграції національних економік у світове господарство, що породжує принципово нові вимоги до мінімізації негативного впливу глобальних факторів на внутрішній фінансовий ринок. Крім того, процеси глобалізації, які істотно змінили вигляд банківського сектора, вимагають ефективної відповіді і на ті виклики, що обумовлені обранням інноваційних векторів розвитку банківських систем. Адже новітні продукти і технології останніх десятиліть, пов'язані із електронними транзакціями, банківськими картками, сучасними інструментами інвестування коштів та хеджування фінансових ризиків, кардинально видозмінили усю банківську діяльність, надавши їй такого динамізму, який донедавна був притаманний лише ІТ-галузі. Зросла конкуренція як усередині банківського сектора, так і між банками та небанківськими фінансово-кредитними установами. У цих умовах банки змушені не лише постійно розширювати і вдосконалювати пропоновані клієнтам продукти, але також і трансформувати власні управлінські і виробничі системи для підвищення ефективності своєї діяльності. Тому розгляд і систематизацію основних аспектів інноваційних процесів у банківському бізнесі слід вважати невід'ємною складовою теоретичного обґрунтування реалізації державою інноваційної стратегії розвитку вітчизняної економіки, що має відображати подолання її сировинної, низько технологічної спрямованості за рахунок прискореної диверсифікації та реалізації конкурентних переваг [3].

Зазначені моменти відображають основні аспекти проблематики функціонування сучасного банківського сектору у контексті

використання монетарних важелів стимулювання розвитку економіки України, що слід вважати важливим напрямом наукового дослідження, особливо у контексті активного впливу глобалізаційних процесів та посилення конкуренції на світових фінансових ринках.

Інформаційні джерела:

1. Данилишин Б.М., Богдан І.В. Еволюція поглядів на роль політики центрального банку: висновки для України. *Фінанси України*. 2021. № 4. С.7-23.

2. Монетарні важелі стимулювання розвитку економіки України: глобальні виміри та національні інтереси: монографія / за ред. д-р техн. наук, проф. Дзюблюка О.В. Тернопіль, 2021. 300 с.

3. Шаров О.М. Монетарний суверенітет в умовах глобалізації. *Фінанси України*. 2019. № 6. С.93-117.

УДК: 336.71

М.О. Євдокімова, канд. екон. наук, доц. (*ДБТУ, Харків*)

БЕЗГОТІВКОВІ РОЗРАХУНКИ В УКРАЇНІ: СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ

Система безготівкових розрахунків відіграє важливу роль у розвитку національної економіки, сприяє зменшенню частки тіньового сектору економіки та стійкості грошового обігу, розвитку сучасних електронних технологій та підвищенню активності населення як учасника банківської системи країни. Сучасне життя спонукає людей різних вікових категорій і соціального статусу пристосовуватися до використання електронних платежів. Останні події, пов'язані з воєнними діями в країні та пов'язана з цим активна кампанія банківської системи на підтримку онлайн операцій, посприяли зростанню обсягів безготівкових розрахунків [1].

Під час війни українці віддають перевагу безготівковим операціям. В Україні упродовж травня 2022 року з використанням платіжних карток здійснено понад 582 млн операцій на суму близько 502,4 млрд грн. Це менше на 7,5% за кількістю та більше на 20,4% за сумою проти січня 2022 року.

За кордоном сума оплати товарів у платіжних терміналах торговельної мережі та отримання готівки в банкоматах з використанням платіжних карток у травні 2022 року становила 57,5 млрд грн (у січні – близько 7 млрд грн). Це пояснюється значною